

היום לפני

הקמת הפל"מ

הפלוגה הימית של הפלמ"ח, שכונתה הפל"ים, הוקמה ב-21 באפריל 1945 כפלוגה "של החטיבה, על בסיס 'המחלקה הימית' של הפלמ"ח. מפקדה הראשון היה אברהם זכאי והיא השתייכה לגדוד הרביעי, שהיה גדוד המטה של הפלמ"ח. הפלוגה שימשה גרעין לכוחו הצבאי-ימי של ארגון 'ההגנה'. במרוצת הזמן גדלה הפלוגה עד שכללה ערב מלחמת העצמאות כ-400 ימאים.

מפקדת הפל"ים שכנה בקיבוץ שדות-ים. בסיסים ומתקנים נוספים של היחידה נמצאו בקיבוצים נוה-ים, מעברות, גבעת-השלושה, שפיים ויגור. התפקיד המרכזי של הפל"ים היה העלאת מעפילים לארץ-ישראל. בשנים 1945-1948 נטלו אנשי הפלוגה חלק במשימות שונות הקשורות להעפלה ולמאבק הצבאי נגד הבריטים. הם זכו לאימון יבשתי וימי כאחד לצורך מילוי תפקידיהם.

אנקדוטה ימית:

לימים סיפר "סמק", אלי"מ שמואל ינאי, שהיה מפקד במחנה הפל"ים בקיסריה: חנה סנש הייתה האקוטמית במטבח קיבוץ שדות-ים. לפני הפלגה ארוכה של כתר מהפל"ים הגיע סמק למטבח לקבל את מעט המזון ל-4 החניכים המפליגים ול-2 המפקדים. חנה הכינה את המעט והתברר לסמק שהמעט כללו מזון לשניים בלבד. לשאלתו אמרה: "כל השאר מקיאים ולא צריך לבזבז עליהם אוכל...."

תוכן עניינים

[היום לפני](#)

[דבר המפקד](#)

[משולחננו](#)

[הידעת?](#)

[דבר המשורר](#)

[תמונת החודש](#)

היום לפני

חטיבת הראל

"בכל ההיסטוריה הצבאית, לא נצרה עוד יחידה שרוחב הלחימה שלה לא היה אלא רוחבו של כביש, ומידת הרוחב היא זו שקבעה את גורל המדינה".
בני מהרשק, פוליטרוק חטיבת הראל.

החטיבה הוקמה ב-16.4.1948 בהרי ירושלים לאחר מבצע נחשון, והורכבה מגדודי פלמ"ח שלחמו עד אז במרחב.

החטיבה נועדה לשמש אגרוף מחץ נייך במרחב ירושלים ומילאה תפקיד מרכזי בכל המבצעים ההתקפיים, עד שהובקע, בוסס והורחב פרוזדור ירושלים. מפקדי החטיבה: יצחק רבין, יוסף טבנקין.

הגדוד הרביעי פעל עד הקמת החטיבה במשימות התקפיות במרכז הארץ; הגדוד החמישי פעל בעיקר באבטחת התחבורה לירושלים כליווי צמוד לשיירות וככוח כובש המחזיק משלטים עד למעבר השיירה. באפריל הועלה למרחב ירושלים, במבצע נחשון ומ-16 בחודש צורף לחטיבת הראל יחד עם הגדוד הרביעי; הגדוד השישי השתתף בהגנת מרחב העיר ובמיוחד בהבטחת התחבורה מהשפלה לירושלים ובין ירושלים, גוש עציון וצפון ים המלח.

מאמצע אפריל 1948 פעלה החטיבה במבצע הראל שהמשיך את מבצע נחשון, במבצע יבוס, שנעד להשתלטות על הרכסים השולטים על צפון ירושלים ואחר כך על השכונות הדרומיות שלה בעשרת הימים האחרונים של אפריל. בהמשך השתתפה החטיבה במבצעי מכבי (א' ו-ב') במאי 1948, שבמהלכם טיהרה את הפרוזדור מירושלים מערבה לאורך דרכי ההר ורכסיו עד שער הגיא בימים 17-19 במאי כבש כוח מהחטיבה את הר ציון ופרץ לרובע היהודי בעיר העתיקה לאחר מכן השתתפה החטיבה במבצעי דני, ההר וחורב.

אנקדוטה הראל:

באחרית ימיו סיפר יוספליה טבנקין בשמץ שובבות, על משאית עמוסה שוקולד של 'עלית', שהוטתה מדרכה בנסיבות חשודות וסיימה את מסלולה באפסנאות של הגדוד הרביעי. "עד היום אני חייב ל'עלית' " הוא קרץ.

גברוש גבריאל רפפורט – מפורצי דרך בורמה, מצא לכך צידוק מבצעי:

"שוקולד ללוחם הפלמ"ח זה כמו שיבולת שועל לסוס מרוץ – מקור אנרגיה".

דבר המפקד

"אני יכול למנתך למ"כ, אבל את הסמכות תצטרך לקבל מהטוראים".

יגאל אלון

תוכן עניינים

[היום לפני](#)

[דבר המפקד](#)

[משולחננו](#)

[הידעת?](#)

[דבר המשורר](#)

[תמונת החודש](#)

משולחננו

ג- 15.04.2013 נערך מפגש לציון יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל
בסימן – 'מי שחלס', בשיתוף עם המחנות העולים.
המפגש עסק בחלומותיהם של הצעירים שלא זכו להגשימם וכן בחזנם
האישי והקולקטיבי להקמת המדינה.

יונה ג'נת, מדריכה ותיקה בבית הפלמ"ח, הובילה את המסכת. אמה של
יונה, תרמה מכ'שיונה לאירוע ונ'גנה ב'צוץ מרגש את 'מי שחלס' על
מפוחית.

ההזמנה נוצרה בשיתוף
פעולה של שניים
מהמדריכים המוכשרים
שלנו מבית הפלמ"ח: ליון
פליטמן ורון ג'נזבורג.

תוכן עניינים

[היום לפני](#)

[דבר המפקד](#)

[משולחננו](#)

[הידעת?](#)

[דבר המשורר](#)

[תמונת החודש](#)

הידעת?

מאין לקוח שמו של מבצע נחשון?

כידוע, המבצע נקרא על שם נחשון בן עמינדב, שלפי המדרש היה הראשון מבני ישראל שנכנס לים סוף ביציאת מצרים, והפך לסמל של ראשונות וחלוציות. מעטים יודעים כי המבצע קרוי גם על שם נחום שושני, שכיטיו בהגנה היה "נחשון" ונפל בקרבות על מרחב ירושלים.

הקסטל כיום

צולם ע"י ליר כץ
בעת סיור בקסטל

הקסטל
1948

תוכן עניינים

היום לפני

דבר המפקד

משולחננו

הידעת?

דבר המשורר

תמונת החודש

הידעת?

העיר חיפה נכבשה באפריל 1948

ההתקפה הגדולה התחילה ב-22 באפריל 1948 בשעה 01:00 בהרעשה כבדה של מרגמות דוידקה שהופעלו לראשונה בחיפה, וקול הנפץ של הפגזים הטיל אימה על הערבים. מיד לאחר ההפגזה החלה ההתקפה בשני ראשים כוח אחד ירד מהדר הכרמל לאורך רחוב הבורגוסטאנטון. במקביל, פתח כוח של הפלמ"ח – פלוגת הנמל של הפל"ם בפיקודו של יוחאי בן טן – בהתקפה מהמרכז המסחרי שבעיר התחתית, ותוך זמן קצר נשברה הגנת הערבים.

בשעות הצהריים של ה-22 באפריל 1948 נפגשו שני הכוחות והעיר הערבית בותרה. כוח של הלגיון הערבי שניסה להיכנס לעיר מכיוון יאור נאלץ לסגת באש מחסום חיילי חטיבת כרמלי.

בערב חג הפסח תש"ח (23 באפריל 1948) פרסם משה כרמל מפקד חטיבת כרמלי את ההודעה הבאה:

"בתוקף הסמכויות שנמסרו לי ובאישור הפיקוד העליון, הנני מכריז בזה על שלטון עברי עצמאי בעיר חיפה. ההגנה העברית שהכריעה את האויב הערבי ושליטה בנשקה על העיר כולה, תהווה את השלטון המוסמך היחיד בחיפה עד אשר יושתת בעיר, על ידי מנהלת העם, שלטון קבע אזרחי".

בקרב על חיפה נהרגו 48 לוחמים יהודים.

פלוגה ג' – המסייעת -
מפגן מקלעי בָּזָה ביום
שחרור חיפה

תוכן עניינים

[היום לפני](#)

[דבר המפקד](#)

[משולחננו](#)

[הידעת?](#)

[דבר המשורר](#)

[תמונת החודש](#)

דבר המשורר

נ. אלתרמן – הטור השביעי, אפריל 1946

דָּרֶךְ בָּיִם

היא קרצה העופרת. והלאה בלילו -
והשחר האיר ויראנה.
אז הראה לה הים מרחוק חוף ותל...
ויטל כחותיה ממנה.

ותקרא באין-כח: תן גֶּשֶׁר לי, ים!
בנה לי גֶּשֶׁר, כי אין לי מוֹשִׁיעַ!
אז הטיח בה ים, וימרט בה עד דם,
וירם על צוקיו – ויריע!

ויפה בה -- והיא מבקיעה בסערה -
ובצנחה על החוף ככנף-גֶּשֶׁר,
הוא קרא לה: הגֶּשֶׁר בטי, נצרה!
את הלילה בנית את הגֶּשֶׁר.

מספינה בלב-ליל, בִּרְדֶּף הַרְדֶּף,
היא הימה קפצה מסנרת.
ויקבל אותה ים לנסיון עזי לב...
ויקשר על רגליה שרשרת.

היא קרצה השרשרת. והלאה אל חוף
היא חתרה, סוררה ואויבת.
וישבח אותה ים וילאט לה: כי טוב...
ועלי צארה קשר אבן.

היא קרצה את האבן מעל צארה
והמשיכה, מכה וסחרחרת.
אז חיר לה הים כלריב בזירה...
והפך את גופה לעופרת.

נתן אלתרמן – ידיד הפל"ם (מתוך: משפחת הפלמ"ח, ח. חפר וח. גורי)

המשורר נתן אלתרמן, בורכו לביקור בקפריסין.

היה לנו חבר ושמו נתן אלתרמן. לא כולנו ידענו אז שאותו אורח שהיה מזדמן לאוהלנו עם יצחק שדה רשם כמה פרקי שירה מן היפים ביותר בתולדות האומה. לא פעם הופיע בינינו בחליפה כהה, כמבריל בזהירות בינינו לכינו. עם זאת, היה משלנו וליווה אותנו לכל אורך הדרך, הן כמשקיף והן כחבר לנשק. לא כוסית אחת הרים אתנו ולא כוסית אחת נתגלגלה משולחן המשתה אל מחברת השורות הצרות גם שלו וגם שלנו.

טור שביעי זה, למרות שלא הושר, היה שגור בפינו כזמר, ולעתים כפקודת-יום, וליווה אותנו בדרכי הבריחה, בנמלי ניכר, בנתיבי הים ובלילות הסיכון והפרך...

תוכן עניינים

[היום לפני](#)

[דבר המפקד](#)

[משולחננו](#)

[הידעת?](#)

[דבר המשורר](#)

[תמונת החודש](#)

תמונת החודש

מסע ממשמר העמק לגליל המערבי
אפריל 1943

סדר פסח פלמחאי

אפריל תש"ח (1948).
עמוד מהגדת פסח ללוחמי הפלמ"ח, כשבועיים
קודם להכרזת המדינה והקמת צה"ל.
רשם ועיטר אריה אלוזאיל, מתוך ציורי קיר שהכין
במחנות הפלמ"ח בזמן ההפוגות.

"... והסב אז יראה על-שליחן הגדה –

קצת שלא פמסרת היא... איך יפירנה?

אך ההד הצתיק העונה להדה

הוא חזק פאשר לא היה עד הנה."

מתוך: לילו של אליהו הנביא, נ אלתרמן

תוכן עניינים

[היום לפני](#)

[דבר המפקד](#)

[משולחננו](#)

[הידעת?](#)

[דבר המשורר](#)

[תמונת החודש](#)

